

İyimserlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması “Revizyon”

Optimism Scale: Validity and Reliability Study “Revision”

Müge YILMAZ¹
Abdullah ALDEMİR²
Seher BALCI ÇELİK³

¹Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gümüşhane, Türkiye
²Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Tokat, Türkiye

³Ondokuzmayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Samsun, Türkiye

ÖZ

Bu çalışmanın amacı Balcı ve Yılmaz (2002) tarafından geliştirilmiş olan iyimserlik ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılarak güncellenmesidir. Çalışma grubu 18 - 27 yaş arası Orta ve Doğu Karadeniz bölgesinde iki üniversitede öğrenim gören 765 öğrencilerinden meydana gelmiştir ($\bar{x}=24,45$ $SS=2,41$). Ölçme aracının yapı geçerliği açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ile incelenmiştir. Uyum geçerliğinin test edilmesinde ise, otantik mutluluk ve sevginin anlamına ilişkin ölçümlerden faydalanılmıştır. Güvenirlik analizleri ise iç tutarlık ve test yarılama yöntemi ile incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçme aracının tek faktörlü yapısı 19 madde ile sağlanmıştır. Çalışmanın doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise, iyimserlik ölçeğinin tek bileşenli yapısı doğrulanmış ve ölçme aracının kabul edilebilir sınırlarda uyum iyiliği değerlerine sahip olduğu görülmüştür ($\chi^2/df = 3,97$, $p < ,000$, $GFI = ,88$, $AGFI = ,84$, $IFI = ,89$, $CFI = ,89$, $RMR = ,05$, $RMSEA = ,08$, $SRMR = ,68$). Bununla birlikte korelasyon analizlerden ulaşılan sonuçlar da ölçme aracının uyum geçerliğini sağladığını ortaya koymuştur. Cronbach alfa iç tutarlık katsayısının ,91 olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle iyimserlik ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İyimserlik, pozitif psikoloji, ölçek

ABSTRACT

The study tries to update the optimism which was scale developed by Balcı and Yılmaz (2002) through making validity and reliability analyses. The study group comprised 765 students, aged between 18 and 27, studying at two universities in the Central and Eastern Black Sea region ($\bar{x}=24.45$, $SS=2.41$). This study utilized the construct validity of the testing tool via exploratory and confirmatory factor analyses. During the testing process, this study benefited from the congruent validity, testings related to the meaning of authentic happiness. This study used reliability analyses for internal consistency and test split method. As a result of the exploratory factor analysis, this study provided 19 items for the single factor structure of the testing tool. As a result of the confirmatory factor analysis of the study, the single-component structure of the optimism scale was notified and it has been observed that the testing tool had the goodness of fit values within acceptable limits ($\chi^2/df = 3.97$, $p < .000$, $GFI = .88$, $AGFI = .84$, $IFI = .89$, $CFI = .89$, $RMR = .05$, $RMSEA = .08$, $SRMR = .68$). On the other hand, the results obtained from the correlation analyses also have revealed that the testing tool provided congruent validity. The Cronbach alpha internal consistency coefficient was .91. Within this context, it has been summarized that the optimism scale is a valid and reliable testing tool.

Keywords: Optimism, positive psychology, scale

Giriş

Sosyal bir varlık olan insan, eylemleri üzerinde deneyim kazanmaya çalışırken içerisinde bulunduğu çevreyle de etkileşim ve iletişim halindedir (Çalık, 2008). Bu deneyim ve etkileşime bağlı olarak yaşam boyunca birey, pozitif ve negatif bakımdan yargılara varır. Bu yargılar gerçek bir temele sahip olabileceği gibi gerçeği yansıtmayan beklentilere ve algılamalara da dayanabilir (Gençoğlu, 2012). Yargılamalar ile kendini ve çevresini nasıl değerlendireceğini öğrenen birey, karşılaştığı problemlerle nasıl başa çıkabileceğinin yollarını da belirler. Bununla birlikte birey, geleceğe yönelik pozitif olabilmek adına elindeki bilgiyi olumlu yönde değerlendirerek hayata daha sıkı tutunmaya çalışır (Oda, 2014). Geleceğe yönelik

Geliş Tarihi/Received: 25.02.2023

Kabul Tarihi/Accepted: 07.06.2023

Yayın Tarihi/Publication Date: 15.09.2023

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Abdullah ALDEMİR
E-mail: abduallah.aldemir35@gmail.com

Cite this article as: Yılmaz, M., Aldemir, A., & Balcı Çelik, S. (2023). İyimserlik ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması “revizyon”. *Current Perspectives in Social Sciences*, 27(3), 196-202.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

beklentilerin yorumlanmasında mevcut bilgilerin olumlu yönde çarpıtılmasından oluşan bilişsel yanlılık iyimserlik olarak ifade edilmektedir (Oda, 2014). Birey iyimserlik ile olabileceklerin en iyisini umma eğilimi gösterir (Scheier & Carver, 1987).

İyimserlik

İyimserlik, kişilik özelliği olarak yorumlanır ve her olayda iyi tarafa yönelme olarak değerlendirilir. İyimserlik özelliğini kullanabilen birey kendisi için olumsuz olan olayların dahi kendine bir şeyler katacağını düşünmektedir (Uzun, 2014). İyimserliğin doğuştan gelen bir kişilik özelliği olduğunu ve sonradan öğrenilebilen bir duygu durum olduğu (Başak, 2012) da ifade edilmektedir. Bununla birlikte iyimserlik yüklemeli şekli olarak da değerlendirilmektedir. Bu açıdan bakıldığında iyimser kimse yaşamın kendine getirdiği olumsuzluklara müdahale edebileceğini ve bu tür şeylerin geçici olduğunu bilmektedir. Hayatına iyimser yüklemeler yapan birey, karşılaştığı olumsuz duruma tek bir duruma özgü olduğunu, dış unsurlara göre de bu olumsuzluğun farklılaşabileceğini düşünmektedir (Seligman, 1991, s. 28). Bahsi geçen iki yaklaşımdan farklı olarak alanyazında üç farklı görüş daha yer almaktadır. Bu kapsamda ilk yaklaşım olan iyimserlik görüşüne göre, insanoğlu yaratılışının gereği olarak hayırcıdır ve şer olmayı sonradan kazanmıştır. İkinci yaklaşım olan kötümserlik görüşünde ise, insanoğlunun temelinde şer olma vardır ve hayırcı olmayı sonradan kazanmıştır. Son yaklaşımda ise, bireyin hem hayır hem de şer olma özelliklerine aynı oranda sahip olduğu ifade edilmektedir (Draz, 2004 akt: Kandemir, 2016, s. 86). Ayrıca alanyazında iyimser olabilmek, çevre yoluyla mı elde edilir yoksa kalıtsal bir özellik midir sorusuna ilişkin görüşlerde yer almaktadır. Mosing ve ark. (2009) ikiz bireylerle yürüttükleri bir araştırmada genetik faktörlerin iyimserliğin %36'sını açıkladığını ortaya koymuştur. Yapılan bir diğer araştırmada da eğitim ve uygulama gibi yollarla bireylerin iyimserlik seviyelerinin arttırılabileceği raporlanmıştır (Karagöz, 2011).

İyimserlik geleceğe ilişkin olumlu beklentiler taşımayı ifade eder (Carver ve ark., 2010). Yani gelecekte olumlu durumlarla karşılaşmayı planlıyorsa birey, sahip olması gereken özelliklerden biri de iyimserliktir (Scheier & Carver, 1993). Bu özellik ile birey, çözüm odaklı olma, problemlerle baş etme, stres durumlarını yönetebilme ve planlı olma eğilimi gösterir (Scheier & Carver, 1992).

Alanyazın incelendiğinde iyimserlik ile ilgili hem ulusal hem de uluslararası araştırmaların yer aldığı görülmektedir. İyimserliğin kaygı ve kriz durumlarında ruh sağlığını koruduğunu (Singh & Jha, 2013), iyimserlik seviyesi yüksek olan bireylerin travmatik olaylarda daha az problem yaşadığı (Nes & Segerstorm, 2006), iyimserlik seviyesi düşük olanların ise, depresyon riskinin yüksek olduğu (Baker ve ark., 2005) depresif belirti düzeyleri ile ilişkili olduğunu (Malouff & Scutte 2017) ortaya koymuşlardır. Mosing ve ark. (2009) genetik unsurların iyimserliğin %36'sını açıkladığını, Bank & Slavings (1992) ise, iyimserliğin sosyal faaliyetlerde bulunma ile ilişkili olduğunu, Puskar ve ark. (2010) iyimserlik seviyesi yüksek olan bireylerin öfke düzeylerinin düşük olduğunu, Chang ve ark. (2000) iyimserliğin mesleki tükenmişlik ve stres üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu, Myers ve Reynolds (2000) öz saygı düzeyi yüksek olanların iyimserlik düzeylerinin yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, iyimserliğin yaşam doyumu ile ilişkili olduğu ve yordadığını (Uğurlu, 2013), psikolojik belirtiler ve yaşam doyumu etkilediğini (Okutan, 2016), mizahla başa çıkma ile sağlık anksiyetesi arasındaki ilişkide iyimserliğin kısmı aracı rol oynadığı (Yazıcı Çelebi ve ark., 2021), iyimserlik ile mutluluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ve iyimserliğin mutluluğu %41'ini yordadığı (Genç ve ark., 2020), iyimserliğin akademik başarıyı artırdığını ve kaygı seviyesi yüksek olan bireylerin iyimserlik düzeylerinin düşük olduğunu bulgulamışlardır (Singh & Jha, 2013; Kepka ve ark., 2013; Rajandram ve ark., 2011). Alanyazında ayrıca iyimserlikle ilişkili farklı değişkenleri ele alan araştırmalarında yer aldığı anlaşılmaktadır (Açıkgöz, 2006; Altunbaş, 2005; El-Anzi, 2005; Mohamadirizi & Khani, 2015; Sapmaz & Doğan, 2012).

Sosyal bilimlerde birçok kavramda olduğu gibi iyimserlikle ilgili olarak ölçme araçlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda alanyazın incelendiğinde iyimserlik-kötümserlik (Çalışkan & Uzunkol, 2018), iyimserlik (Çalık, 2008), akademik iyimserlik (Yıldız & Özer, 2012), öğretmen akademik iyimserlik (Ergen & Elma, 2018), yaşam yönelimi testi (Aydın & Tezer, 1991), kariyer uyumu ve iyimserliği (Zorver & Owen, 2014) ve iyimserlik (Balcı & Yılmaz, 2002) başlıklarında ölçme araçlarının yer aldığı görülmüştür. Türkiye'de yer alan iyimserlik konulu ölçme araçlarının sınırlı sayıda olması Balcı & Yılmaz (2002) tarafından geliştirilen İyimserlik Ölçeğinin bilimsel çalışmalarda sıkça kullanılması nedeni ile iyimserlik konusunda araştırmaların arttırılması ve daha objektif sonuçlara ulaşılabilmesi için değişik örneklemelerde geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş daha kısa ölçme araçlarına gereksinim duyulmaktadır. Balcı & Yılmaz (2002) tarafından geliştirilmiş olan iyimserlik ölçeğinin revize edilerek, geçerlik ile güvenilirlik çalışmalarının güncel analiz yöntemleriyle tekrarlanması amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminde, değişkenler arasındaki ilişkiler incelenir ve nesnel yaklaşımlar test edilir. Değişkenler büyük ölçüde ölçme araçlarıyla ölçülür ve bu doğrultuda sayısallaştırılan veriler istatistiksel hesaplarla test edilir (Creswell, 2014, s. 48).

Çalışma Grubu

Çalışma Grubu I

Bu araştırmanın açılımlayıcı faktör analizi uygun örneklem yoluyla belirlenen 130 bireyle yapılmıştır. Araştırmada yer alan çalışma grubunun 92'si kadın (%70,8), 38'i erkek (%29,2) olarak tanımlanmıştır kendisini. Katılımcıların yaşları ise, 18 ile 25 arasında değişmektedir (\bar{x} = 23,72, SS = 2,24).

Çalışma Grubu II

Bu araştırmanın doğrulayıcı faktör analizi, uygun örneklem yoluyla tespit edilen 434 bireyle yapılmıştır. Araştırmaya dâhil olan bireylerin 306'sı kadın (%70,5), 128'i erkek (%29,5) olduğunu bildirmiştir. Katılımcıların yaşları 19 ile 27 arasında farklılaşmaktadır (\bar{x} = 24,45 SS = 2,41).

Çalışma Grubu III

Araştırmanın ölçüt bağıntılı geçerliği uygun örnekleme yoluyla seçilen 231 bireyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan bireylerin 99'u kadın (%42,90), 126'sı erkek (%54,50) olduğunu belirtmiş olup, altı katılımcı (%2,60) ise herhangi bir cinsiyet belirtmemiştir. Katılımcıların yaşları, 18 ile 27 arasında değişmiş ($X=20,68$ $SS=2,03$), ayrıca 11 (%4,80) katılımcı yaşını belirtmemiştir.

Veri Toplama Araçları

İyimserlik Ölçeği (İÖ)

İyimserlik Ölçeği Balcı ve Yılmaz (2002) tarafından geliştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin çalışma grubunu oluşturduğu bu ölçme aracı dörtlü likert tipinde ve 24 maddeden meydana gelmektedir. Ölçme aracının güvenirlik hesaplamaları Cronbach Alfa iç Tutarlık, test yarılama ve test tekrar test yöntemleriyle hesaplanmış olup Cronbach Alfa katsayısı ,96 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte ölçme aracının test tekrar test sonucu ,61 test yarılama sonucu da ,91 olarak tespit edilmiştir. İyimserlik ölçme aracında bazı maddeler tersten puanlanmaktadır. Ölçme aracından alınabilecek en düşük puan 24 iken en yüksek puan 96'dır. Ölçme aracından elde edilen puanın yüksek olması bireyin iyimser olduğunu ortaya koymaktadır.

Otantik Mutluluk Ölçeği (OMÖ)

Otantik Mutluluk Ölçeği (OMÖ), Şanlı, Balcı Çelik ve Gençoğlu (2019) tarafından geliştirilmiştir. Genç yetişkin ve yetişkin bireylerin çalışma grubunu oluşturduğu ölçme aracı beşli likert tipindedir. OMÖ toplam 16 maddeden oluşmaktadır. İki alt boyuttan meydana gelen ölçme aracının otantik mutluluk eğilimi boyutundan elde edilebilecek en düşük ve en yüksek puanlar 7–35 iken kararsız mutluluk boyutundan elde edilebilecek en düşük ve en yüksek puanlar 9–45 şeklindedir. Ölçme aracından genel bir puana ulaşılamamaktadır. Ölçme aracında ters puanlanan madde yoktur. OMÖ iki faktörlü bir yapıda olan ve toplam varyansın %45'i açıklayan bir ölçme aracıdır. Ayrıca ölçme aracının iki faktörlü yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile de doğrulanmıştır. Ölçme aracının madde toplam korelasyonu ,48 ile ,85 arasında değişmekte olup, güvenirlik analizi sonucunda alt boyutların iç tutarlılık kat sayısı sırayla ,87 ve ,88 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada gerçekleştirilen güvenirlik analizlerinde OMÖ'nün iç tutarlılık katsayısı ,55, alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları da sırayla otantik mutluluk ,80 kararsız/dalgali mutluluk ,82 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte ölçme aracının iki faktörlü yapısının bu çalışmada da doğrulandığı görülmüştür ($\chi^2/df=1,85$, $p < ,000$, $GFI= ,91$, $AGFI= ,87$, $IFI= ,92$, $CFI= ,92$, $RMR= ,08$ $RMSEA= ,06$]).

Sevginin Anlamı Ölçeği (SAÖ)

Sevginin Anlamı Ölçeği (SAÖ), Demir (2020) tarafından geliştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin çalışma grubunu meydana getirdiği SAÖ beşli likert tipindedir. SAÖ üç faktörlü bir yapıya sahip olup 15 maddeden meydana gelmektedir. Ölçme aracının alt boyutları sırayla *içkin sevgiyi anlamlı bulma*, *özgün bir yakınlık hissetme ile potansiyeli gerçekleştirir*. Ölçme aracı toplam varyansın %59,47'sini açıklamakta olup, madde toplam korelasyonu ,44 ile ,69 arasında değişmektedir. Bununla birlikte ölçme aracının üç faktörlü yapısı doğrulayıcı faktör analizi ile de doğrulanmıştır. Ölçme aracının Cronbach Alfa katsayısı ,90 (.89) olarak hesaplanmıştır. Ters maddenin yer almadığı ölçme aracından alınabilecek en düşük ve en yüksek puan 15–75 şeklindedir. Bu çalışmada gerçekleştirilen güvenirlik analizlerinde SAÖ'nün iç tutarlılık katsayısı ,94, alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları da sırayla *içkin sevgiyi anlamlı bulma*, ,91 *özgün bir yakınlık hissetme* ,85 ve *potansiyeli gerçekleştirme* ,81 olarak hesaplanmıştır. Bununla birlikte ölçme aracının üç faktörlü yapısı bu çalışmada da doğrulanmıştır ($\chi^2/df= 2,93$, $p < ,000$, $GFI= ,87$, $TLI= ,91$, $IFI= ,92$, $CFI= ,92$, $RMR= ,05$, $RMSEA= ,09$]).

Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Bu çalışmada kişisel bilgi formu araştırmaya dâhil olan bireylerin farklı değişkenlere göre durumlarını ortaya koyabilmek adına araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Bu formda cinsiyet ve yaş bilgilerine ulaşılabilecek sorular yer almaktadır.

Verilerin Analizi

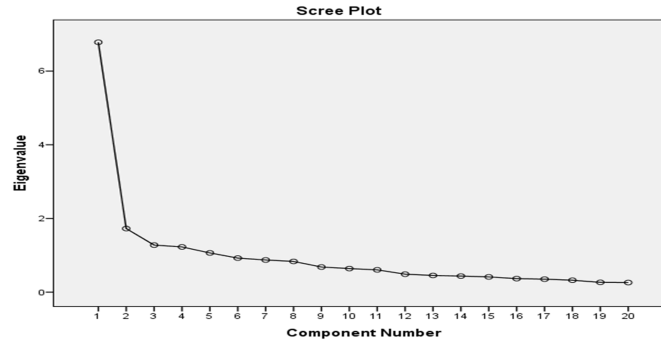
Ölçme aracının geçerliği açılımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yollarıyla hesaplanmış, açılımlayıcı faktör analizinde eğik döndürme yöntemine başvurulmuş, doğrulayıcı faktör analizi için modifikasyon önerilerine dikkat edilmiş ve gerekli görülen düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracının tek faktörlü yapısının doğrulanabilmesi için *t* değerlerinin anlamlı olmasına ve modelin uyum iyiliği değerlerinin kabul edilebilir sınırlarda olmasına dikkat edilmiştir. Ölçme aracının farklı bir ölçme aracıyla uyumluluğuna bakabilmek için Pearson korelasyon analizine başvurulmuştur. Ölçme aracının güvenirliği ise, Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısı ile incelenmiştir. Bu çalışmadaki bütün geçerlik ve güvenirlik analizleri SPSS 16.0 (SPSS Inc.; Chicago, IL, USA) ve AMOS 22.0 paket programlarıyla yapılmıştır.

Bulgular

Geçerliğe İlişkin Bulgular

Açılımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

İyimserlik ölçeğinin geçerlik çalışması bağlamında ilk araştırma grubundan ulaşılan verilerle açılımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmadan önce Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirliğine ve madde toplam korelasyonu değerleri incelenmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirliğinin kabul edilebilir aralıkta olduğu (.84) ancak üçüncü (–,17), dokuzuncu (.16), 10. (.14) ve 11. (.19) maddelerinin düzeltilmiş madde toplam korelasyonunun ,20'nin altında olduğu görülmüştür ($n = 130$; madde sayısı = 24). Bu nedenle açılımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmadan önce üçüncü, dokuzuncu, 10. ve 11. maddelerin atılması işlemi gerçekleştirilmiştir. Madde atımının sonrasında Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirliğine bakılıp ölçeğin güvenilir olduğu (.88) sonucuna ulaşılmıştır ($n = 130$; madde sayısı = 20). Ölçeğin güvenirliğinin tespitinin ardından AFA yapılmıştır. Bu kapsamda ölçeğin KMO (.88) ve Bartlett küresellik testinin ($p < ,05$) bulgularının AFA yapmaya uygun olduğu görülmüştür. AFA analizi ile ulaşılan diğer bulgularda ise ölçeğin, anti-*imaj* korelasyon matrislerinin ,78^a ile ,93^a arasında değiştiği, özdeğeri 1'den büyük ve toplam varyansın %60,39'unu açıklayan tek faktör altında toplandığı anlaşılmıştır. Ayrıca ölçme aracının maddelerinin ilişkili oldukları tüm faktörlerle aralarındaki korelasyon katsayılarının kareleri toplamının ,42 ile ,76 arasında değiştiği görülmektedir. Bununla birlikte maddelerin faktör yük değerlerinin ise ,41 ile ,83 arasında değiştiği anlaşılmaktadır.

Şekil 1.
Çizgi grafiği.

Şekil 1'deki çizgi grafiğine göre faktör çözümlenmesinin sonunda bir faktör ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bu kapsamda özdeğerlerin bileşenlere göre değişimi incelendiğinde özdeğer çizgisinin eğiminde belirgin bir azalma olduğu, öz değerlerin daha yavaş azalarak kararlı duruma geçtikleri kırılma noktasının bir olduğu görülmektedir.

Yapı Geçerliliğine İlişkin Bulgular

Mevcut çalışmanın yapı geçerliği için ulaşılan 434 katılımcı üzerinden maksimum olabilirlik tahmin yolu kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Yapılan analizde birinci maddenin *t* değerlerini anlamsız olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle birinci madde çıkarılarak analize devam edilmiştir. Bu bağlamda 19 madde ile gerçekleştirilen analizden ulaşılan bulgulara göre, model uyum indeksleri ölçeğin tek faktörlü şekilde tanımlanabileceğini göstermektedir. Bununla birlikte DFA'da ölçek maddelerine ilişkin *t* değerleri incelenmiş ve değerlerin anlamlı olduğu görülmüştür ($p < ,05$). Ayrıca maddelerle ilgili hata varyansları incelenmiş ve herhangi bir sorun olmadığı tespit edilmiştir ($\chi^2/df = 3,97, p < ,000, GFI = ,88, AGFI = ,84, IFI = ,89, CFI = ,89, RMR = ,05, RMSEA = ,08, SRMR = ,68$). Analiz bulgularında $IFI \geq ,90$ (Bollen, 1989, s. 128) ve $CFI \geq ,90$ (Bentler, 1990) değerlerinin alanyazında yer alan alt kritik değere oldukça yakın olduğu, bu nedenle de bu değerlerin kabul edilebilir olabileceği düşünülmüştür.

İyimserlik ölçeğinin Türkçe formunun tek bileşenli yapısı Şekil 2'de verilmiştir.

Tablo 1'de faktörler arası ilişkiler ve ölçüt bağıntılı geçerliği tespit edebilmek adına yapılan Pearson korelasyon analizi sonuçları bulunmaktadır. Tablo 1'e bakıldığında iyimserlik toplam puanı otantik mutluluğun iki faktörüyle incelenmiştir. Bu doğrultuda iyimserlik ölçme aracının otantik mutluluk ile ,66 pozitif yönlü kararsız/dalgacı mutluluk ile-,51 düzeyinde negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu görülmektedir. Benzer şekilde Tablo 1'de iyimserlik toplam puanı sevginin anlamlı ölçme aracının üç alt faktörüyle de incelenmiştir. Buradan elde edilen sonuçlarda iyimserlik toplam puanının içkin sevgiyi anlamlı bulma ile ,32 özgün bir yakınlık hissetme ile ,21 ve potansiyel gerçekleştirme ile de ,16 düzeyinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğu anlaşılmıştır.

Güvenirliliğe İlişkin Bulgular

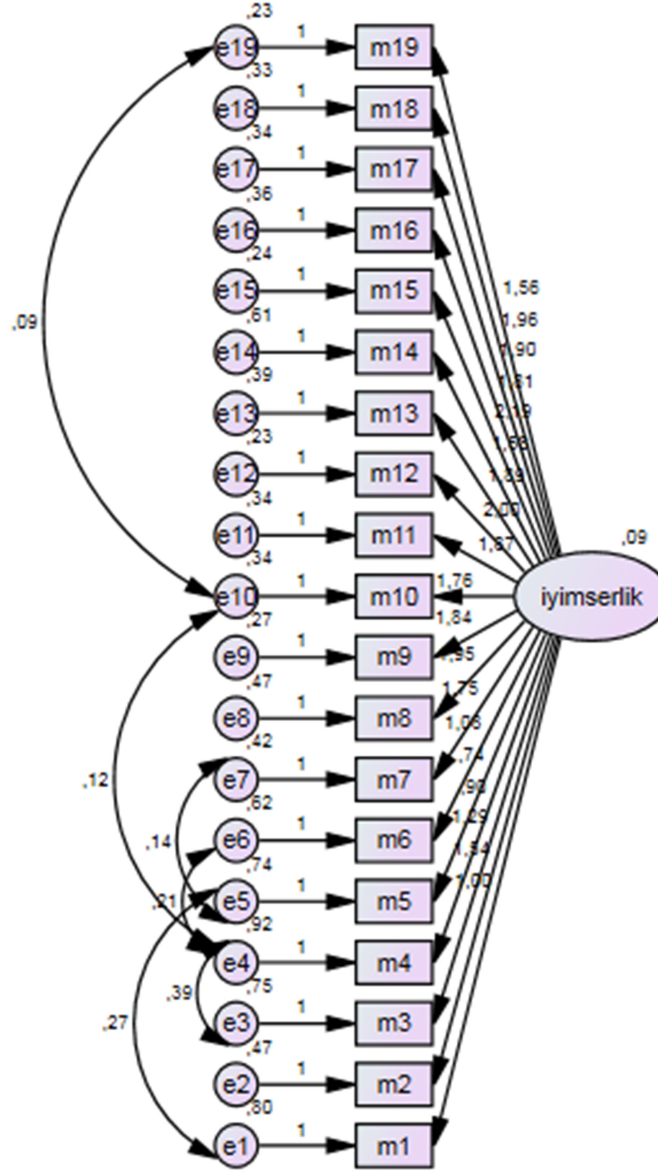
İç Tutarlık Güvenirliliği

İyimserlik ölçeğinin Cronbach Alfa iç tutarlık güvenirlilik katsayısı ,91 olarak bulunmuştur ($n = 434$; madde sayısı = 19). Güvenirlilik katsayısının ,70 ve üzerinde olmasının daha iyi olacağını ifade eden ilgili yazına göre, iyimserlik ölçeğinin iç tutarlık güvenirliliği yeterli görünmektedir (Kline, 2000, s. 57). Bununla birlikte iyimserlik ölçeğinin güvenirliliği test yarılama yöntemiyle de hesaplanmıştır. Yapılan Pearson korelasyon analizi sonrasında iyimserlik ölçeğinin test yarılama güvenirliliği ,83 olarak tespit edilmiştir ($n = 93, p < ,001$).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Balcı ve Yılmaz (2002) tarafından geliştirilen iyimserlik ölçeğinin günümüz koşullarına uygun olacak şekilde güncellenmesi sağlanmıştır. Ölçme aracının ilgili alanyazın doğrultusunda geçerlik çalışmaları için yapı geçerliğinden; güvenirlilik çalışmaları konusunda da Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısından faydalanılmıştır. İyimserlik ölçeğinin yapı geçerliği için AFA ($n = 130$) gerçekleştirilmiş, ölçme aracının tek faktörlü bir yapıdan meydana geldiği ve açıklanan toplam varyansın (%60,39) sosyal bilimler alanında kabul edilebilecek bir düzeyde olduğu görülmüştür (Tavşancıl, 2010). Ölçme aracına ilişkin madde faktör yük değerlerinin (.42 ile ,76 arasında) alanyazında yer alan seviyenin üzerinde olduğunu anlaşılmıştır (Şencan, 2005). Bununla birlikte ölçme aracının tek faktörlü yapısı DFA ($n = 434$) ile doğrulanmıştır ($\chi^2/df = 3,97, p < ,000, GFI = ,88, AGFI = ,84, IFI = ,89, CFI = ,89, RMR = ,05, RMSEA = ,08, SRMR = ,68$). DFA'ya ilişkin elde edilen bulgularında uyum iyiliğinin karşılandığı anlaşılmaktadır (Baumgartner & Homburg, 1996; Bentler, 1980; Bentler & Bonett, 1980; Browne & Cudeck, 1993; Hu & Bentler, 1999; Marsh ve ark., 2006).

İyimserlik ölçeğinin ölçüt bağıntı geçerliği ($n = 231$) otantik mutluluk ve sevginin anlamlı ölçme araçlarıyla incelenmiştir. Sonuçlar iyimserlik toplam puanlarının otantik mutluluk ve sevginin anlamlı alt boyutları ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu otantik mutluluk alt boyutu olan kararsız/dalgacı mutluluk ile de negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Alanyazın incelendiğinde Sapmaz & Doğan (2012) iyimserliğin mutluluğa ilişkin varyansın büyük bir kısmını açıkladığını ve iyimserlik ile mutluluğun pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu bildirmiştir. Başka bir çalışmada ise, mutluluk ile iyimserlik arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Gülcan & Nedim-Bal, 2014). Şahin (2015) mutluluk ve iyimserlik arasında orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu raporlamıştır. Benzer şekilde Wani ve Dar (2017) iyimserlik ve mutluluk arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu bildirmiştir. Yue ve ark. (2010) da iyimserlik ile psikolojik sıkıntı arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmiştir.

Şekil 2.
Doğrulamalı faktör analizi.

Alanyazın incelendiğinde ise, sevginin anlamı ile iyimserlik arasında bilindiği kadarıyla herhangi bir araştırma bulgusuna ulaşılamamıştır. İyimserlik ölçeğinin güvenilirliği için Cronbach's Alfa iç tutarlılık katsayısı ,91 ($n = 434$) olarak hesaplanmıştır. Alanyazın incelendiğinde ölçme araçları için tavsiye edilen kriterlere bakıldığında iyimserlik ölçeğinin istenen düzeyde bir güvenilirliğe sahip olduğu anlaşılmaktadır (Kline, 2000, s. 38).

Özetle yapılan analizlerden yola çıkıldığında ölçme aracının geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Bununla birlikte mevcut araştırma örneklem grubu ve kullanılan yöntem gibi bir takım sınırlıklara sahiptir. Ayrıca geçerlik ve güvenilirlik bakımından da

Tablo 1.
Faktörler Arası İlişkiler ve Ölçüt Bağıntı Geçerlik

	İyimserlik-Toplam	Otantik Mutluluk	Kararsız/Dalgah Mutluluk	İçkin Sevgiyi Anlamlı Bulma	Özgün Bir Yakınlık Hissetme	Potansiyeli Gerçekleştirme
İyimserlik-Toplam	1					
Otantik Mutluluk	,66**	1				
Kararsız/Dalgah Mutluluk	-,51**	-,45**	1			
İçkin Sevgiyi Anlamlı Bulma	,32**	,31**	-,28**	1		
Özgün Bir Yakınlık Hissetme	,21**	,28*	-,19**	,70**	1	
Potansiyeli Gerçekleştirme	,16**	,25**	-,21**	,82**	,64**	1

** $p < .01$.

sınırlıklar ele alındığında ölçme aracının genellebilirliğini iddia etmek doğru değildir. Bu nedenle ölçme aracının geçerlik ve güvenilirliği farklı çalışma grupları ve araştırma yöntemleri için test edilmesi ve doğrulanması önemlidir.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ondokuzmayıs Üniversitesi'nden (Tarih: 28.01.2022, Sayı: 2022-47) alınmıştır.

Katılım Onamı: Araştırmaya katılan çalışma grubundan sözlü onam alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Konsept – S.B.Ç.; Tasarım – M.Y.; Denetim – M.Y.; Kaynaklar – A.A.; Malzemeler – S.B.Ç.; Veri Toplama ve/veya İşleme – M.Y., S.B.Ç., A.A.; Analiz ve/veya Yorum – A.A.; Literatür Taraması – A.A.; Yazma – M.Y., S.B.Ç., A.A.; Eleştirel İnceleme – S.B.Ç., M.Y.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the ethics committee of Ondokuzmayıs University (Date: 28.01.2022, Number: 2022-47).

Informed Consent: Verbal consent was obtained from the study group who participated the research.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – S.B.Ç.; Design – M.Y.; Supervision – M.Y.; Resources – A.A.; Materials – S.B.Ç.; Data Collection and/or Processing – M.Y., S.B.Ç., A.A.; Analysis and/or Interpretation – A.A.; Literature Search – A.A.; Writing Manuscript – M.Y., S.B.Ç., A.A.; Critical Review – S.B.Ç., M.Y.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynakça

- Açıkgöz, S. (2006). *Üniversite öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları ile özyeterlilik ve iyimserlik ilişkisi: Ankara üniversitesi örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Altunbaş, F. (2005). *Astım hastalarında hastalığa uyum ile algılanan sosyal destek, stresle başa çıkma tarzı, iyimserlik ve açıklama biçimi arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Aydın, G., & Tezer, E. (1991). İyimserlik, sağlık sorunları ve akademik başarı ilişkisi. *Psikoloji Dergisi*, 7(26), 2–9.
- Baker, B. L., Blacher, J., & Olsson, M. B. (2005). Preschool children with and without developmental delay: Behaviour problems, parents' optimism and well-being. *Journal of Intellectual Disability Research*, 49(8), 575–590. [CrossRef]
- Balcı, S., & Yılmaz, M. (2002). İyimserlik ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 54–60.
- Bank, B. J., & Slavings, R. L. (1992). What do students want? *Sociological Quarterly*, 33(1), 321–335.
- Başak, B. E. (2012). *Düşük gelirli ailelerden gelen üniversite öğrencilerinin öz duyarlık, sosyal bağlılık, iyimserlik ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişkiler*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi.
- Baumgartner, H., & Homburg, C. (1996). Applications of structural equation modeling in marketing and consumer research: A review. *International Journal of Research in Marketing*, 13(2), 139–161.
- Bentler, P. M. (1980). Comparative fit indexes in structural models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238–246. [CrossRef]
- Bentler, P. M., & Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88(3), 588–606.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural equations with latent variables*. Wiley.
- Browne, M.W. ve Cudeck, R. (1993). *Alternative ways of assessing model fit*. İçinde: Bollen, K.A. ve Long, J.S. (Ed.), Testing structural equation models (s. 136- 162). Beverly Hills, CA: Sage.
- Çalık, E. (2008). *İlköğretim öğrencilerinin iyimserlik düzeylerinin ve okula ilişkin algılarının incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Çalışkan, H., & Uzunkol, E. (2018). Ergenlerde iyimserlik-kötümserlik ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Journal of Happiness & Well-Being*, 6(2), 78–95.
- Carver, C. S., Scheier, M. F., & Segerstrom, S. C. (2010). Optimism. *Clinical Psychology Review*, 30(7), 879–889. [CrossRef]
- Chang, C. E., Rand, K. L., & Strunk, D. R. (2000). Optimism and risk for job burnout among working college students: Stress as a mediator. *Personality and Individual Differences*, 29(2), 255–263. [CrossRef]
- Creswell, J. W. (2014). *Araştırma deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (S. B. Demir ve diğ., Çev.). Eğitim Kitab.
- Demir, Y. (2020). Sevginin anlamı ölçeği. *The Journal of Academic Social Sciences*, 8(111), 402–416.
- Draz, M. A. (2004). Sorumluluk: İslam'ın insana verdiği değer. (N. Demir, çev.), Kayıhan Yayınları.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71–75. [CrossRef]
- El-Anzi, F. O. (2005). Academic achievement and its relationship with anxiety, self-esteem, optimism, and pessimism, in Kuwaiti students. *Social Behavior and Personality*, 33(1), 95–104. [CrossRef]
- Ergen, Y., & Elma, C. (2018). Development of teacher academic optimism scale: The validity and reliability study. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi/Pegem Journal of Education and Instruction*, 8(1), 69–90. [CrossRef]
- Genç, H., Şahin, Y., & Altuntaş, S. (2020). A research about happiness and optimism in teachers. *Inonu University Journal of the Faculty of Education*, 21(1), 178–192. [CrossRef]

- Gençoğlu, C. (2012). *Duygu odaklı terapiye dayalı duygusal farkındalık eğitiminin genç yetişkinlerin iyimserlik düzeylerine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Gülcan, A., & Nedim Bal, P. (2014). Genç yetişkinlerde iyimserliğin mutluluk ve yaşam doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1 (ÖZEL)), 41–52. [CrossRef]
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1–55.
- Kandemir, F. (2006). *Umut-iyimserlik ve dindarlık ilişkisi* (Yayımlanmış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi.
- Karagöz, Y. (2011). *Olumlu düşünme eğitim programının ergenlerin geleceğe yönelik iyimserlik, depresyon ve bilişsel çarpıtma düzeylerine etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Kepta, S., Baumann, C., Anot, A., Buron, G., Spitz, E., Auquier, P., Guillemin, F., & Mercier, M. (2013). The relationship between traits optimism and anxiety and health-related quality of life in patients hospitalized for chronic diseases: Data from the SATISQOL study. *Health and Quality of Life Outcomes*, 11, 134. [CrossRef]
- Kline, P. (2000). *Handbook of psychological testing* (2. baskı). Routledge.
- Malouff, J. M., & Schutte, N. S. (2017). Can psychological interventions increase optimism? A meta-analysis. *Journal of Positive Psychology*, 12(6), 594–604. [CrossRef]
- Marsh, H. W., Hau, K. T., Artelt, C., Baumert, J., & Peschar, J. L. (2006). OECD's brief self-report measure of educational psychology's most useful affective constructs: Cross-cultural, psychometric comparisons across 25 countries. *International Journal of Testing*, 6(4), 311–360.
- Mohamadrizi, S., & Khani, B. (2015). Prenatal optimism and its relationship with fetal and maternal characteristics in primiparous women. *International Journal of Pediatrics*, 3(5.1), 897–901. <http://ijp.mums.ac.ir>
- Mosing, M. A., Zietsch, B. P., Shekar, S. N., Wright, M. J., & Martin, N. G. (2009). Genetic and environmental influences on optimism and its relationship to mental and self-rated health: A study of aging twins. *Behavior Genetics*, 39(6), 597–604. [CrossRef]
- Myers, L. B., & Reynolds, D. (2000). How optimistic are repressors? The relationship between repressive coping, controllability, self-esteem and comparative optimism for health-related events. *Psychology and Health*, 15(5), 677–687. [CrossRef]
- Nes, L. S., & Segerstrom, S. C. (2006). Dispositional optimism and coping: A meta analytic review. *Personality and Social Psychology Review*, 10(3), 235–251. [CrossRef]
- Oda, B. (2014). *11–13 yaş grubundaki spor yapan ve yapmayan öğrencilerin iyimserlik ile saldırganlık düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Okutan, H. (2016). *Zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynlerin yaşam doyumlarının iyimserlik ve psikolojik belirti düzeyleri açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Puskar, K. R., Bernardo, L. M., Ren, D., Haley, T. M., Tark, K. H., Switala, J., & Siemon, L. (2010). Self-esteem and optimism in rural youth: Gender differences. *Contemporary Nurse*, 34(2), 190–198. [CrossRef]
- Rajandram, R. K., Ho, S. M., Samman, N., Chan, N., McGrath, C., & Zwahlen, R. A. (2011). Interaction of hope and optimism with anxiety and depression in a specific group of cancer survivors: A preliminary study. *BMC Research Notes*, 4, 519. [CrossRef]
- Sapmaz, F., & Doğan, T. (2012). Mutluluk ve yaşam doyumunun yordayıcısı olarak iyimserlik. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 63–69.
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1987). Dispositional optimism and physical well-being: The influence of generalized outcome expectancies on health. *Journal of Personality*, 55(2), 169–210. [CrossRef]
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1992). Effects of optimism on psychological and physical well-being: Theoretical overview and empirical update. *Cognitive Therapy and Research*, 16(2), 201–228. [CrossRef]
- Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1993). On the power of positive thinking: The benefits of being optimistic. *Current Directions in Psychological Science*, 2(1), 26–30. [CrossRef]
- Seligman, M. E. P. (1991). *Learned optimism. How to change your mind and your life*. Knopf Pocket Books.
- Singh, I., & Jha, A. (2013). Anxiety, optimism and academic achievement among students of private medical and engineering colleges: A comparative study. *Journal of Educational and Developmental Psychology*, 3(1), 222. [CrossRef]
- Şahin, Y. (2015). *Üniversite öğrencilerinin mutluluk, iyimserlik ve özgeçmişlik düzeylerinin incelenmesi*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Şanlı, E., Balçı Çelik, S., & Gençoğlu, C. (2019). Validity and reliability of the authentic happiness scale. *Khazar Journal of Humanities and Social Sciences*, 22(1), 5–20.
- Şencan, H. (2005). Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlik. Seçkin yayıncılık.
- Tavşancıl, E. (2010). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Nobel Yayın Dağıtım.
- Uğurlu, O. (2013). Pozitif ve negatif duyguların iyimserlik, karamsarlık ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide ara bulucu etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 497–504.
- Uzun, E. B. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin sahip olduğu değerler ile akademik iyimserlik düzeyleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi.
- Wani, M. A., & Dar, A. A. (2017). Optimism, happiness, and self-esteem among university students. *Indian Journal of Positive Psychology*, 8(3), 275–279. http://www.iahrw.com/index.php/home/journal_detail/19#list
- Yazıcı Çelebi, G., Kaya, F., & Yılmaz, M. (2021). Covid 19 pandemi sürecinde mizahla başa çıkma ile sağlık anksiyetesi arasındaki ilişki: İyimserliğin aracı rolü. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(40), 24–48.
- Yıldız, G., & Özer, A. (2012). Examining of adaptability of academic optimism scale into Turkish language. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 47, 566–571. [CrossRef]
- Yue, X. D., Hao, X., & Goldman, G. L. (2010). Humor styles, dispositional optimism and mental health, among undergraduates in Hong Kong and China. *Journal of Psychology in Chinese Society*, 11, 61–68.
- Zorver, C. E., & Owen, F. K. (2014). Developing a career adaptability and optimism scale Kariyer Uyumu ve İyimserliği Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 11(2), 314–331. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/2911>.